

**ОДИНАДЦЯТЕ ГРУДНЯ
КЛАСНА РОБОТА**

**ДІЄПРИСЛІВНИК
ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА
ДІЄСЛОВА:**

**ЗАГАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ,
МОРФОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ,
СИНТАКСИЧНА РОЛЬ**

Юні мовознавці!

**Опрацьовуючи цю
тему, ви**

- ★ **пригадаєте дієслівні форми і більше дізнаєтеся про дієприслівники;**
- ★ **навчитесь розпізнавати дієприслівники в реченнях ;**
- ★ **навчитесь визначати їх морфологічні ознаки та синтаксичну роль.**

ТРЕБА
ПРИГАДАТИ

ДІЄСЛІВНІ
ФОРМИ

інфінітив

особові

безособові

дієприкметник

дієприслівник

Обери правильний варіант і продовжи визначення

А

Дієприслівник — це самостійна частина мови ...

Поміркуй ще!

Б

Дієприслівник — це значуща частина слова ...

Поміркуй ще!

В

Дієприслівник — це службова частина мови...

Поміркуй ще!

Г

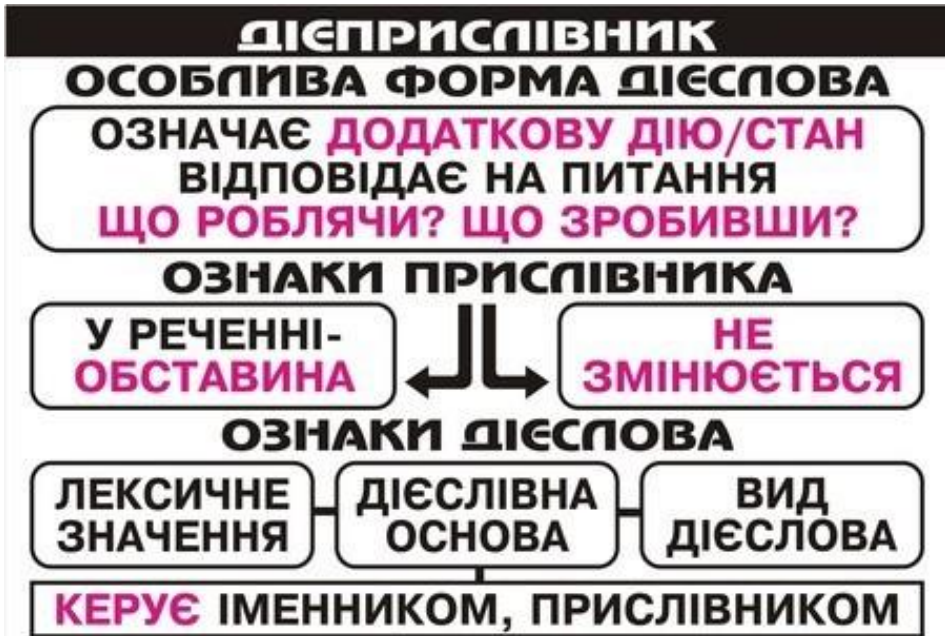
Дієприслівник — це особлива форма дієслова...

Молодець!

Натискай
на літеру
біля
відповіді!

Сформулюй визначення за опорними схемами

Перевірка

ВІЗИТІВКА ДІЄПРИСЛІВНИКА

Дієприслівник - це незмінювана дієслівна форма, що виражає додаткову дію, пояснюючи в реченні основне дієслово-присудок і відповідає на питання: ***що роблячи?***
що зробивши? (засипаючи, схопивши, читаючи):

І полем, степом ідуци, свого ти сина закриваєш. (Т. Шевченко)

Спільні ознаки з дієсловом:

- керує іменником або займенником: *працюючи з ними; їдучи машиною;*
- утворюється від дієслівних основ: *прийти - прийшовши;*
- зберігає вид того дієслова, від якого утворений:
 - доконаний: *посміхнувся - посміхнувшись;*
 - недоконаний: *посміхався - посміхаючись).*

Спільні ознаки з прислівником:

- не змінюється;
- у реченні виступає обставиною:
Всі принишкли, вслухаючись у тишу.

ЗНАЙДИ ДІЄПРИСЛІВНИКИ

Щоб перевірити себе, натисни на **+** коло!

- світить, сяючи, використовуючи,
- дощить, зачинено, спати,
- засинаючи, заснувши, сяючий,
- тримай, тримаючи, затриманий

ЗАЛИШИ ТІЛЬКИ ДІЄПРИСЛІВНИКИ

Пригадай

Дієприслівник називає додаткову дію.

Дієприкметник – ознаку за дією.
Несказане

Інформувавши

Пояснюючий

Ворогуючий

Посивіле

Загострюючи

Активізовуючи
й

Ведучий

Вимагаючий

Здійснюючи

Дотриманий

Активізований

Промовчавши

Загострений

Вишита

Удосконалений

Здешевілий

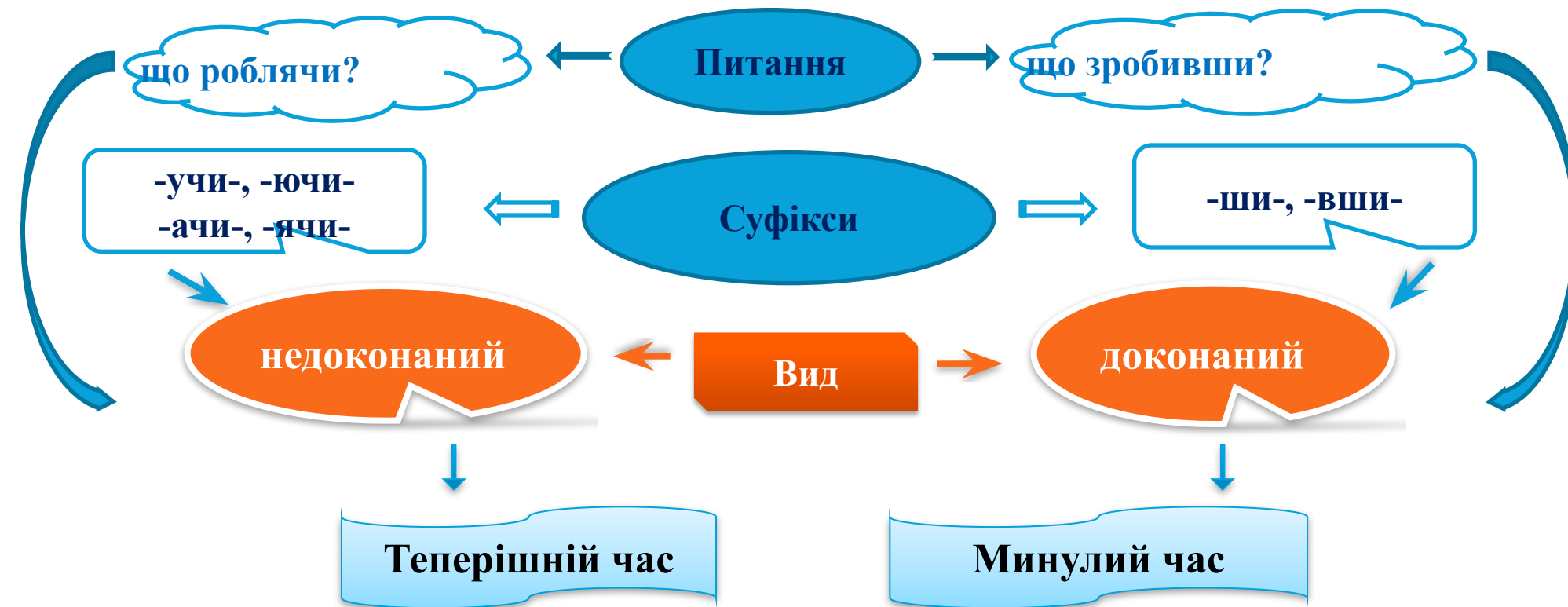
Єднаючи

Натисни на дієприкметники -
і вони зникнуть.

Шаленіючи

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ ОЗНАК

Зауваж! У кінці дієприслівників завжди пишеться буква **и**. Дієприслівники треба відрізнати від близьких за звучанням активних дієприкметників у називному відмінку множини, які на відміну від дієприслівників мають закінчення **-і**: дієприслівники відповідають на питання *що роблячи?* (*сяючи, ревучи*), дієприкметники — на питання *які?* (*сяючі, ревучі*).

РОЗПОДІЛИ СЛОВА ЗА ВИДАМИ

Працюючи, сміючись, витрусивши,
хитаючись, відкинувшись, кинувши,
розсікаючи, глянувши, чекаючи,
знаючи, взявши, падаючи, підбігши,
блукаючи.

Ключ для перевірки

Ключ для перевірки

Доконаний вид

- ❖ витрусивши
- ❖ відкинувшись
- ❖ кинувши
- ❖ глянувши
- ❖ взявши
- ❖ підбігши

Недоконаний вид

- ❖ працюючи
- ❖ сміючись
- ❖ хитаючись
- ❖ розсікаючи
- ❖ чекаючи
- ❖ знаючи
- ❖ падаючи
- ❖ блукаючи

Визнач дієприслівники. З'ясуй час і вид кожного

Зима, прийшовши на зміну дощам пізньої осені, часто починається з холодних вітрів. Дерева вже давно скинули своє листя, поступово занурюються у глибокий сон. Яскраве сонце світить лише кілька годин на добу, зовсім не зігріваючи.

На вулиці мороз, і люди видихають густі струмені пари. Усі одягнули теплі шуби, сховавши вуха під шапками, а руки в рукавички. Тільки ніс і щоки ніяк не вберегти від морозу, і вони стають рум'яними.

Зима, ніби справжня Снігова королева, холодна та іноді непривітна. Зате прекрасна у своїх білих шатах зі снігу й прикрасах із діамантів льоду. Накинувши на плечі шаль з вітру та хуртовини, зима нечутним кроком ступає по землі, радує нас своєю красою і веселими забавами.

Перевір

Прийшовши – мин. час, док. вид;
зігріваючи – теп. час, недок. вид;
сховавши - мин. час, док. вид;
накинувши - мин. час, док. вид;
радуєчи – теп. час, недок. вид.

СИНТАКСИЧНА РОЛЬ

У реченні дієприслівник пов'язується з тим іменником, що й дієслово-присудок, виступає у ролі обставини часу, причини, мети, умови чи способу дії:
Не знаючи броду, не лізть у воду.

Не лізть у воду за якої умови? - не знаючи броду.

Засинаючи, він почув раптом голос.
Почув коли?- засинаючи.

Нагадайлик

ПАМ'ЯТАЙ!

Дія, названа дієприслівником, повинна стосуватися в реченні того ж діяча, що й дія, названа присудком.

НЕПРАВИЛЬНО

Зробивши вправу, мене охопило щастя.

ПРАВИЛЬНО

Коли я зробив вправу, відчув себе щасливим.

Не може мати дієприслівникового звороту безособове речення.

Перебуваючи в Римі, мені хочеться відвідати Колізей.

Перебуваючи в Римі, я хочу відвідати Колізей.

Порівняй: *не дивлячись, не зважаючи; незважаючи на (прийменник)*

Він набирає текст, *не дивлячись* на клавіатуру.

Вони всіляко перешкоджали, але я робив свою справу, *не зважаючи*.

Незважаючи на перешкоди, ми подолали цей шлях.

- Вид дієприслівника залежить від виду дієслова.
- Дієприслівник - незмінна форма, тому він не має закінчення.
- У суфіксах дієприслівників -учи-, -ючи-, -ачи-, -ячи-, -ши-, -вши- завжди пиши букву -и!

Перевір себе

✓ Назви речення з

Натискай
на літеру
біля
відповіді!

А Гусенятко з'явилося на світ різно в осени, коли птахам треба було відлітати у вирій.

дісприслівником

Б Я слухаю небо, і слухаю землю, і слухаю дідову мову.

В Я тепер лягаю і встаю, накупаний пахощами суниць.

Г Зайшовши в кабінет, мати побачила батькових гостей.

НАЗВИ РЕЧЕННЯ З ДІЄПРИСЛІВНИКОМ ДОКОНАНОГО ВИДУ

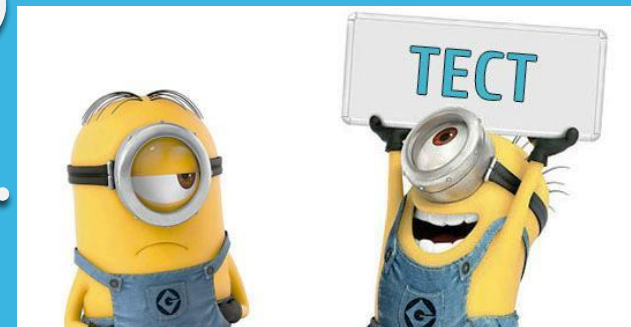

- Тарас, працюючи, співав.
- Дівчата пройшли не зупиняючись.
- Забувши про втому, поспішаю до озера..
- І, співчуваючи чужому горю, верба заплаче листям ЗОЛОТИМ.

*Правильн
о!*

*Спробуй
ще!*

НАЗВИ ДІЄПРИСЛІВНИК, УТВОРЕНИЙ НЕПРАВИЛЬНО

А

- ховаючись у садку;

Б

- поливая квіти;

В

- повертаючись додому;

Г

- схиливши гілля.

**Правильн
о!**

СПРОБУЙ ЩЕ

ГРА «МІФ ЧИ ФАКТ»

Якщо твердження правильне, натисни «так».
В іншому випадку натисни «ні».

Дієприслівник вказує на додаткову дію.

Так

Ні

Дієприслівник – це самостійна частина мови.

Так

Ні

Дієприслівник поєднує ознаки дієслова та іменника.

Так

Ні

Дієприслівник змінюється.

Так

Ні

Дієприслівник можна «впізнати» за суфіксами
-учи(-ючи), -ачи(-ячи), -вши, -ши.

Так

Ні

Дієприслівник у реченні може бути тільки
обставиною.

Так

Ні

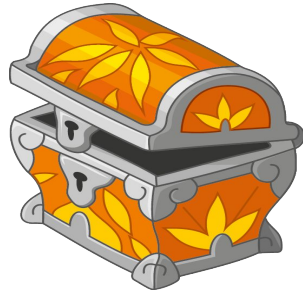
Дієприслівники доконаного виду належать до
минулого часу.

Так

Ні

ФРАЗЕОЛОГІЧНА СКРИНЬКА

Установи відповідність між фразеологізмом та значенням

СЬОГОДНІ НА УРОЦІ

Я дізна(в,ла)ся...

Я навчи(в, ла) ся...

Мені
сподобалося...

Мене зацікавило...

РОЗУМІЮ, ЩО ТРЕБА

ВИВЧИТИ...

ПОВТОРИТИ...

Домашнє завдання

- Опрацювати теоретичний матеріал §24 (стор.128, 129)
- Виконати вправу 279

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

[HTTPS://VSEOSVITA.UA/LIBRARY/PREZENTACIA-DIEPRISLIVNIK-AK-OSOBLIVA-FORMA-DIESLOVA-762.HTML](https://vseosvita.ua/library/prezentacia-dieprislivnik-ak-osobliva-forma-dieslova-762.html)